

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (trzecia izba w składzie powiększonym)

z dnia 12 maja 2015 r. *

Członek Komisji — Dochodzenie OLAF-u — Domniemana ustna decyzja przewodniczącego Komisji w przedmiocie odwołania zainteresowanego — Skarga o stwierdzenie nieważności — Brak aktu podlegającego zaskarżeniu — Niedopuszczalność — Skarga o odszkodowanie lub zadośćuczynienie

W sprawie T-562/12

John Dalli, zamieszkały w St Julians (Malta), reprezentowany przez adwokatów L. Levi, A.M. Alamanou oraz S. Rodriguesa,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez B. Smuldersa, J. Baquera Cruza oraz J.P. Keppenne'a, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot, po pierwsze, żądanie stwierdzenia nieważności ustnej decyzji podjętej jakoby przez przewodniczącego Komisji w dniu 16 października 2012 r. w przedmiocie odwołania skarżącego ze stanowiska członka Komisji, a po drugie, roszczenie odszkodowawcze zmierzające do naprawienia szkody poniesionej jakoby przez skarżącego w wyniku tej decyzji,

SĄD (trzecia izba w składzie powiększonym),

w składzie: M. Jaeger, prezes, S. Papasavvas, N.J. Forwood (sprawozdawca), I. Labucka i E. Bieliūnas, sędziowie,

sekretarz: E. Coulon,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 8 lipca 2014 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: angielski.

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

- 1 Decyzją Rady Europejskiej 2010/80/UE z dnia 9 lutego 2010 r. w sprawie mianowania Komisji Europejskiej (Dz.U. L 38, s. 7) skarżący, John Dalli, został mianowany członkiem Komisji Europejskiej na okres od dnia 10 lutego 2010 r. do dnia 31 października 2014 r. Przewodniczący Komisji, José Manuel Durão Barroso (zwany dalej „przewodniczącym Barroso”) przydzielił mu tekę zdrowia i ochrony konsumentów.
- 2 W dniu 21 maja 2012 r. Komisja otrzymała skargę (zwaną dalej „skargą”) wysłaną przez spółkę Swedish Match, zawierającą poważne zarzuty dotyczące postępowania skarżącego. Autorka skargi twierdziła, że maltański przedsiębiorca, Silvio Zammit, wykorzystał swoje kontakty ze skarżącym, usiłując uzyskać od niej oraz od European Smokeless Tobacco Council (ESTOC) korzyść finansową w zamian za swą interwencję, mającą wpłynąć na ewentualny przyszły projekt aktu prawnego dotyczącego wyrobów tytoniowych, a w szczególności na wprowadzony przez Unię Europejską zakaz sprzedaży produktu znanego pod nazwą „snus”.
- 3 W dniu 25 maja 2012 r. Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) wszczął dochodzenie w przedmiocie skargi, zgodnie z art. 3 i 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1073/1999 z dnia 25 maja 1999 r. dotyczącego dochodzeń prowadzonych przez OLAF (Dz.U. L 136, s. 1).
- 4 Pismem z dnia 11 lipca 2012 r. OLAF poinformował skarżącego, że winien uważać się za osobę objętą dochodzeniem wszczętym na skutek skargi dotyczącej prób nakłonienia dwóch podmiotów gospodarczych do zapłaty łapówek w zamian za przyjęcie przez Komisję korzystnego dla nich aktu prawnego. Skarżącemu odmówiono udostępnienia skargi.
- 5 W dniu 16 lipca 2012 r. skarżący został po raz pierwszy przesłuchany przez OLAF.
- 6 Przewodniczący Barroso spotkał się ze skarżącym w dniu 25 lipca 2012 r. W trakcie tego spotkania skarżący zaprzeczył oskarżeniom skierowanym przeciwko niemu w skardze.
- 7 Pismem z dnia 27 lipca 2012 r. skarżący potwierdził przewodniczącemu Barrosowi, że nie ma żadnej wiedzy na temat negocjacji prowadzonych pomiędzy podmiotami, od których pochodzi skarga, a „osobą z Malty” oraz że nie był on w żaden sposób zamieszany w tę sprawę.
- 8 W dniu 17 września 2012 r. skarżący został po raz drugi przesłuchany przez OLAF.
- 9 Około dnia 5 października 2012 r. dyrektor generalny OLAF-u poinformował sekretarz generalną Komisji, Catherine Day, że w najbliższym czasie zostanie jej przesłany końcowy raport z dochodzenia w przedmiocie skargi (zwany dalej „raportem OLAF-u”).
- 10 W związku z tą informacją, przewodniczący Barroso skontaktował się w dniu 11 października 2012 r. z gabinetem skarżącego, aby umówić z nim spotkanie, które wyznaczono na dzień 16 października 2012 r.
- 11 Raport OLAF-u został przekazany w dniu 15 października 2012 r. na ręce C. Day dla przewodniczącego Barrosa. Do raportu było załączone pismo przewodnie podpisane przez dyrektora generalnego OLAF-u (zwane dalej „pismem przewodnim”), zawierające podsumowanie głównych wniosków dochodzenia i informujące przewodniczącego Barrosa, że wnioski te zostały podane do jego wiadomości w celu podjęcia ewentualnych kroków przewidzianych w kodeksie postępowania komisarzy [C(2011) 2904].

12 Pismo przewodnie zawiera w szczególności następujące informacje:

„W dniu 25 maja 2012 r., na podstawie informacji przekazanych przez Komisję Europejską, OLAF wszczął dochodzenie w sprawie zarzutów żądania łapówek od podmiotów gospodarczych w zamian za doprowadzenie do zniesienia europejskiego zakazu dotyczącego snusu.

[...]

Komisarz Dalli kontaktował się kilkakrotnie z przedstawicielami przemysłu tytoniowego w ramach spotkań o charakterze nieoficjalnym i poufnym, organizowanych bez wiedzy i bez udziału właściwych służb. Wszystkie te spotkania były organizowane przez Silvia Zammita, maltańskiego przedsiębiorcę niezwiązanego z instytucjami, będącego bliskim przyjacielem komisarza Dallego.

[...]

Mimo braku niezbitych dowodów bezpośredniego uczestnictwa komisarza Johna Dallego jako inicjatora lub pomysłodawcy żądania pieniędzy, pewna liczba dowodów pośrednich, jednoznacznych i spójnych, zgromadzonych w toku dochodzenia, świadczy o tym, że rzeczywiście wiedział on o działaniach S. Zammita oraz o tym, że ten ostatni powoływał się na jego nazwisko i funkcję w celu uzyskania korzyści majątkowych.

Ponadto, komisarz Dalli, za każdym razem, gdy był przesłuchiwany przez OLAF w celu wyjaśnienia stanowiska co do okoliczności, których dotyczyło dochodzenie lub gdy pisał do OLAF-u, usiłował pomniejszyć częstotliwość i znaczenie swoich kontaktów z S. Zammitem oraz przemilczeć ich treść mającą związek z badaną sprawą.

Co więcej, komisarz Dalli w żadnym momencie nie uczynił nic, aby przeszkodzić działaniom, odciąć się od nich lub zgłosić sytuację, o której powziął wiadomość.

Na podstawie okoliczności ujawnionych w toku prowadzonego przez OLAF dochodzenia można stwierdzić, że wizerunek i dobre imię Komisji Europejskiej zostały narażone na szwank wobec producentów wyrobów tytoniowych oraz, potencjalnie, wobec opinii publicznej.

Postępowanie komisarza Dallego można zatem uznać za poważne uchybienie powinności postępowania w poszanowaniu godności i obowiązków związanych z jego stanowiskiem.

[...]”

13 W dniu 16 października 2012 r. po południu skarżący spotkał się z przewodniczącym Barrosem w jego biurze. Później dołączyli do nich szef gabinetu przewodniczącego Barrosa, Johannes Laitenberger oraz dyrektor generalny Służby Prawnej Komisji, Luis Romero Requena. Z uwagi na to, że okoliczności, przebieg oraz wynik tego spotkania (zwanego dalej „spotkaniem z dnia 16 października 2012 r.”) są pomiędzy stronami sporne oraz że stanowią one istotę niniejszej sprawy, zostaną one ustalone przez Sąd w dalszej części niniejszego wyroku.

14 W późniejszym czasie tego samego dnia przewodniczący Barroso zatelefonował do maltańskiego premiera, Lawrence’a Gonziego, aby poinformować go o rezygnacji skarżącego z funkcji członka Komisji oraz poprosić o zapewnienie zastępcy. Przewodniczący Barroso napisał również do przewodniczących Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej, informując ich, że skarżący „złożył rezygnację ze skutkiem natychmiastowym”.

15 Jeszcze później tego dnia, około godziny 17.00, Komisja opublikowała komunikat prasowy informujący o rezygnacji skarżącego „ze skutkiem natychmiastowym”.

16 W tym samym dniu skarżący opublikował za pośrednictwem prywatnej organizacji własny komunikat prasowy.

17 Podczas posiedzenia plenarnego maltańskiego parlamentu w dniu 16 października 2012 r. L. Gonzi złożył następujące oświadczenie:

„Dzisiaj po południu zatelefonował do mnie przewodniczący Komisji Europejskiej, José Manuel Barroso, i poinformował mnie, że właśnie przyjął rezygnację Johna Dallego ze stanowiska komisarza.

Przewodniczący Barroso wyjaśnił mi, że John Dalli podjął tę decyzję w związku z raportem OLAF-u dotyczącym dochodzenia w sprawie działań osób trzecich.

[...]

Podczas następnej rozmowy telefonicznej, którą odebrałem chwilę później, John Dalli powiedział mi, że zaprzecza wszystkim skierowanym przeciwko niemu zarzutom. Jednakże podjął decyzję o rezygnacji ze stanowiska komisarza, aby móc lepiej bronić siebie oraz instytucji, w skład której dotąd wchodził.

Później, także w dniu dzisiejszym, około godziny 17.00 biuro przewodniczącego Komisji opublikowało komunikat prasowy, który przedstawiam Izbie pod rozważenie wszystkich.

[...]”

18 Transkrypcja wywiadu radiowego udzielonego w języku maltańskim przez skarżącego wieczorem w dniu 16 października 2012 r., wraz tłumaczeniem na język angielski uwierzytelnionym przez tłumacza przysięgłego na zlecenie skarżącego, zawiera między innymi następujące stwierdzenia:

„Dziennikarz: Złożył pan rezygnację. Przede wszystkim, dlaczego ustąpił pan ze stanowiska?

Skarżący: Z uwagi na to, o czym poinformowano mnie ustnie. W istocie, do tej pory nie mam nic na piśmie. [...] Zacząłem bowiem tego samego wieczoru rozmawiać z ludźmi, z moimi adwokatami, aby rozpocząć niezbędne procedury w celu wykazania, że te wnioski [zawarte w raporcie OLAF-u] są całkowicie fałszywe. Dzisiaj opublikowałem komunikat prasowy, w którym potwierdzam również, że będę nadal pracował, tak aby starania, których dokładają moi współpracownicy i ja sam w celu zmiany dyrektywy tytoniowej, która przewiduje bardziej surowe zasady odnoszące się do palenia, były kontynuowane zgodnie z planem. W przyszły poniedziałek wdrożymy procedurę. Mam nadzieję, że procedura ta będzie kontynuowana.

[...]

Dziennikarz: A więc dlaczego złożył pan rezygnację? Dlaczego czuł się pan w obowiązku złożyć rezygnację, jeżeli...?

Skarżący: Pozwolę sobie odpowiedzieć tak, jak odpowiedziałem jakiś czas temu w innym programie telewizyjnym. Nie pozostaję tam, gdzie mnie nie chcą i jest to sprawa, którą traktuję bardzo poważnie. Od dzisiaj zacząłem pracować i chcę mieć zupełnie swobodne ręce, tak aby móc odeprzeć te zarzuty.

Dziennikarz: Powiedział pan przed chwilą, że nie pozostaje pan tam, gdzie pana nie chcą. Czy dobrze rozumiem, że przewodniczący Barroso zmusił pana do rezygnacji?

Skarżący: Według mnie słowa te oznaczają, że nie chcę pozostawać tam, gdzie mnie nie chcą i pozostanę przy tym.

Dziennikarz: Ale czy Barroso zmusił pana do rezygnacji?

(niezrozumiałe, ponieważ obydwie osoby mówią jednocześnie)

Skarżący: W najbliższych dniach nastąpi dalszy ciąg sprawy.

Dziennikarz: Został pan zmuszony do rezygnacji czy była to pańska decyzja?

Skarżący: W najbliższych dniach nastąpi dalszy ciąg sprawy.

Dziennikarz: Jakiego dalszego ciągu możemy się spodziewać?

Skarżący: Dalszego ciągu, co do którego zasięgam właśnie porady moich adwokatów; postąpię zgodnie z ich zdaniem, podejmując krok po kroku wszystkie działania, na które się zdecyduję.

[...]”.

- 19 Po zakończeniu spotkania z dnia 16 października 2012 r. L. Romero Requena sporządził „notatkę służbową” datowaną na dzień 18 października 2012 r., zawierającą sprawozdanie z tego spotkania. Zgodnie z jej brzmieniem skarżący „[...]” zaprzeczając w sposób kategoryczny kierowanym przeciwko niemu oskarżeniom stwierdził, że aby bronić swojego dobrego imienia składa rezygnację z funkcji członka Komisji Europejskiej ze skutkiem natychmiastowym”.
- 20 Tego samego dnia skarżący otrzymał od Komisji do podpisania dokumenty w celu rozpoczęcia etapu „ustępowania” ze stanowiska i wypłacenia mu dodatku przejściowego. Skarżący podkreśla w tym względzie, że odmówił uczynienia czegokolwiek, co mogłoby sprawiać wrażenie, iż zrezygnował on ze stanowiska członka Komisji, w szczególności wypełnienia dokumentów, które umożliwiłyby mu pobranie dodatków i zwrotu kosztów związanych z przesiedleniem. Kiedy służby Komisji dokonały dwóch wpłat na rachunek bankowy skarżącego tytułem dodatku przejściowego, skarżący w dniu 28 grudnia 2012 r. napisał do Komisji, że nigdy nie podpisał żadnego wniosku w tej sprawie i zwrócił wypłacone kwoty na rachunek bankowy Komisji.
- 21 W dniu 21 października 2012 r. skarżący napisał do przewodniczącego Barroso, informując go, że nie uważa swojej rezygnacji za skuteczną, że został pozbawiony prawa do należytej obrony oraz że dyrektor generalny OLAF-u naruszył przysługujące skarżącemu domniemanie niewinności.
- 22 W dniu 22 października 2012 r. skarżący napisał do członków Parlamentu, wyjaśniając im, że kategorycznie zaprzecza, jakoby było mu wiadomo o jakichkolwiek negocjacjach lub kontaktach, jakie mogłyby mieć miejsce pomiędzy maltańskim przedsiębiorcą, którego dotyczy sprawa, a producentami snusu oraz że OLAF nie wyjaśnił mu, na jakich dowodach oparł swoje przypuszczenia w tym względzie.
- 23 W dniu 23 października 2012 r. przewodniczący Barroso odpowiedział skarżącemu, podkreślając w szczególności, że sformułowane przez niego różnego rodzaju zarzuty, jakoby postępowanie wobec niego było niezgodne z prawem lub wadliwe, są „niezrozumiałe” oraz że skarżący, jako były członek Komisji, powinien postępować „uczciwie w myśl art. 245 TFUE”.
- 24 W dniu 30 października 2012 r. przewodniczący Barroso skierował pismo do przewodniczącego Parlamentu, aby przedstawić mu wyjaśnienia dotyczące rezygnacji skarżącego, do której doszło w trakcie spotkania w dniu 16 października 2012 r. Przewodniczący Barroso oświadczył między innymi, że:

„[J. Dalli] stanowczo odrzucił wnioski OLAF-u. Jednakże w trakcie naszej rozmowy przyznał, że w przeszłości kontaktował się drogą nieoficjalną z przedstawicielami przemysłu tytoniowego, angażując maltańskiego przedsiębiorcę, po czym doszliśmy do wniosku, że nie uchybiając zasadzie domniemania niewinności w związku z wnioskami [OLAF-u], byłoby politycznie niedopuszczalne, aby nadal pełnił

on funkcję komisarza, jednocześnie starając się odzyskać swoje dobre imię. Jak następnie oświadczyłem publicznie, J. Dalli całkowicie jednoznacznie złożył w trybie natychmiastowym rezygnację na ręce dyrektora generalnego służby prawnej oraz szefa mojego gabinetu. Poinformowałem go, że w późniejszym czasie w tym samym dniu rezygnacja zostanie podana do publicznej wiadomości za pośrednictwem komunikatu prasowego, tak aby umożliwić mu poinformowanie rodziny i współpracowników o rezygnacji [...].

Na tym etapie chciałbym podkreślić, że skutki prawne wniosków przedstawionych przez OLAF należy wyraźnie oddzielić od ich oceny politycznej. Jak wiecie, OLAF przesłał swój raport prokuratorowi generalnemu Malty i jak zostałem poinformowany, prokurator generalny przekazał sprawę policji. W tej chwili wyłącznie organy maltańskie są odpowiedzialne za bieg sprawy zgodnie z prawem maltańskim. Jeżeli chodzi o Komisję, będziemy nadal w pełni respektować zasadę domniemania niewinności, tak jak to czyniliśmy od rozpoczęcia dochodzenia przez OLAF. W szczególności wszystkie komunikaty wydawane przez przedstawicieli Komisji w następstwie rezygnacji J. Dallego dotyczyły wyłącznie wymiaru politycznego lub instytucjonalnego omawianych wydarzeń, a skrupulatnie powstrzymywano się w nich od dokonywania, nawet w sposób pośredni, kwalifikacji prawnej tych wydarzeń oraz ewentualnej odpowiedzialności zaangażowanych osób”.

- 25 W dniu 28 listopada 2012 r. Rada, w porozumieniu z przewodniczącym Barrosem, podjęła decyzję 2012/744/UE w sprawie mianowania nowego członka Komisji Europejskiej (JO L 332, s. 21), Tonia Borga, na okres pozostający do zakończenia kadencji Komisji, tj. do dnia 31 października 2014 r.
- 26 W dniu 28 kwietnia 2013 r. maltańskie czasopismo *MaltaToday* opublikowało na swojej stronie internetowej prawie pełną wersję (brakowało dwóch stron) raportu OLAF-u, z którym skarżący mógł w ten sposób się zapoznać.
- 27 Przetłumaczony wywiad radiowy udzielony w języku maltańskim przez skarżącego w dniu 30 czerwca 2013 r. zawiera między innymi jego następujące oświadczenie, w odpowiedzi na przywitanie, w którym przedstawiono go: „John Dalli, były komisarz do spraw zdrowia”:

„Na początku chciałbym podkreślić, że do dnia dzisiejszego nie złożyłem jeszcze rezygnacji ze stanowiska europejskiego komisarza do spraw zdrowia. W moim rozumieniu jestem cały czas komisarzem. Moje zwolnienie było niezgodne z prawem, zresztą wniosłem sprawę przed Europejski Trybunał Sprawiedliwości, aby doprowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji Barrosa”.

Postępowanie

- 28 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 24 grudnia 2012 r. skarżący wniósł skargę w niniejszej sprawie.
- 29 W złożonej w sekretariacie Sądu w dniu 20 marca 2013 r. odpowiedzi na skargę Komisja oświadczyła, że zgodnie z art. 46 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Sądem chce wskazać środki dowodowe dotyczące faktów i okoliczności rezygnacji skarżącego, proponując, aby zostały one potwierdzone „ustnie lub na piśmie przez któregokolwiek lub przez wszystkich świadków spotkania z dnia 16 października” 2012 r. Komisja ponowiła ten wniosek dowodowy w duplice złożonej w sekretariacie Sądu w dniu 20 września 2013 r.
- 30 Ze względu na zmianę składu izb Sądu sędzia sprawozdawca został przydzielony do trzeciej izby, której w rezultacie przekazana została niniejsza sprawa.
- 31 Zgodnie z art. 14 § 1 regulaminu postępowania, na wniosek trzeciej izby, Sąd podczas konferencji plenarnej w dniu 5 lutego 2014 r., zgodnie z art. 51 wspomnianego regulaminu, postanowił przekazać sprawę składowi orzekającemu powiększonemu do pięciu sędziów.

- 32 Z uwagi na niemożność uczestniczenia w obradach przez jednego z sędziów należących do powiększonego składu orzeczniczego, skład ten został uzupełniony zgodnie z art. 32 § 3 akapit trzeci regulaminu postępowania. Ponieważ prezes Sądu wyznaczył siebie, aby uzupełnić przewidzianą liczbę sędziów, zgodnie z art. 8 akapit trzeci wspomnianego regulaminu objął on przewodnictwo izby.
- 33 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (trzecia izba w składzie powiększonym) postanowił otworzyć ustny etap postępowania, przyjąć środki organizacji postępowania zgodnie z art. 64 regulaminu postępowania w formie pytania przedstawionego skarżącemu na piśmie oraz, z zastrzeżeniem złożenia uwag przez strony, zarządzić osobiste stawiennictwo skarżącego zgodnie z art. 65 lit. a) wspomnianego regulaminu, a także zarządzić weryfikację niektórych faktów w drodze zeznań przewodniczącego Barrosa w charakterze świadka zgodnie z art. 65 lit. c), art. 66 § 1 oraz art. 68 §§ 1 i 2 tego regulaminu.
- 34 Pismami z dnia 27 maja 2014 r. Sąd wezwał strony do przedstawienia w terminie siedmiu dni uwag odnośnie do powyższych środków dowodowych.
- 35 W piśmie z dnia 4 czerwca 2014 r. skarżący stwierdził, że pozostaje do dyspozycji Sądu jeżeli chodzi o swoje osobiste stawiennictwo oraz że nie wnosi zastrzeżeń do przesłuchania przewodniczącego Barrosa w charakterze świadka. Skarżący stwierdził ponadto, że uważa za użyteczne przesłuchanie przez Sąd w charakterze świadków również Frédérica Vincenta, swego byłego rzecznika prasowego, Joanny Darmanin, byłej szefowej jego gabinetu, Giovanniego Kesslera, dyrektora generalnego OLAF-u, Johannesasa Laitenbergera, szefa gabinetu przewodniczącego Barrosa, oraz Johana Denolfa, przewodniczącego komitetu nadzoru OLAF-u.
- 36 W piśmie datowanym również na dzień 4 czerwca 2014 r. Komisja stwierdziła, że nie wnosi zastrzeżeń przeciwko osobistemu stawiennictwu skarżącego, ani przeciwko przesłuchaniu przewodniczącego Barrosa w charakterze świadka. Komisja stwierdziła ponadto, że byłoby wskazane, aby przesłuchać w charakterze świadków również J. Laitenbergera i L. Romera Requeny.
- 37 Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2014 r. Sąd wezwał skarżącego do osobistego stawiennictwa na rozprawę w dniu 7 lipca 2014 r.
- 38 Postanowieniem z tego samego dnia Sąd zdecydował o przesłuchaniu w charakterze świadków w trakcie tej samej rozprawy w dniu 7 lipca 2014 r. przewodniczącego Barrosa, J. Laitenbergera i L. Romera Requeny, J. Darmanin i F. Vincenta, na okoliczność „ustalenia, czy skarżący w trakcie spotkania w dniu 16 października 2012 r. w biurze przewodniczącego [Barrosa] złożył ustną rezygnację, a jeżeli tak, to w jakim kontekście i okolicznościach oraz w następstwie jakich oświadczeń złożonych przez tego ostatniego”, a także na okoliczność ustalenia „co było mówione przy okazji ich osobistych spotkań ze skarżącym bezpośrednio po wspomnianym spotkaniu”.
- 39 Pismem z dnia 18 czerwca 2014 r. skarżący odpowiedział na pytanie pisemne Sądu zadane w ramach środków organizacji postępowania.
- 40 Podczas rozprawy w dniu 7 lipca 2014 r. skarżący stawił się osobiście, a Sąd przesłuchał świadków zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie postępowania.
- 41 Wystąpienia ustne stron oraz ich odpowiedzi na pytania Sądu zostały wysłuchane w trakcie rozprawy w dniu 8 lipca 2014 r., po której zamknięto ustny etap postępowania i sprawa została skierowana pod naradę sędziów.

- 42 Podczas tej rozprawy skarżący przedstawił opinię 2/2012 komitetu nadzoru OLAF-u z dnia 11 grudnia 2012 r., którą Sąd postanowił załączyć do akt sprawy po wysłuchaniu Komisji. Komisja przedstawiła oświadczenie maltańskiego premiera złożone przed maltańskim parlamentem w dniu 16 października 2012 r. (zob. pkt 17 powyżej). Po wysłuchaniu skarżącego Sąd postanowił załączyć ten dokument do akt sprawy, pozostawiając jednak kwestię jego dopuszczalności do swojej decyzji.
- 43 Pismem z dnia 23 października 2014 r. skarżący złożył w sekretariacie Sądu pisemne uwagi dotyczące doręzonego mu protokołu rozprawy. Sąd odmówił włączenia tych uwag do akt sprawy, o czym strony zostały poinformowane pismem z dnia 13 listopada 2014 r. wysłanym przez sekretariat Sądu.

Żądania stron

- 44 W swej skardze skarżący wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie nieważności „ustnej decyzji przewodniczącego [Barrosa] z dnia 16 października 2012 r. dotyczącej odwołania skarżącego ze stanowiska ze skutkiem natychmiastowym (zwanej dalej „zaskarżoną decyzją”);
 - naprawienie szkody poprzez zapłatę symbolicznej kwoty 1 EUR tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz, tymczasowo, kwoty 1 913 396 EUR tytułem odszkodowania za szkodę majątkową;
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 45 Komisja wnosi do Sądu o:
- odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej w całości lub w części, a w każdym razie oddalenie jej jako bezpodstawnej;
 - obciążenie skarżącego kosztami postępowania.

W przedmiocie wniosku o wyłączenie z akt sprawy załączników 4 i 13 do repliki

- 46 Po przedstawieniu przez skarżącego, jako załącznika 4 do repliki, wersji opinii komitetu nadzoru OLAF-u dotyczącej niniejszej sprawy, opublikowanej w internetowym wydaniu maltańskiego czasopisma *MaltaToday* z dnia 7 maja 2013 r. oraz, jako załącznika 13 do repliki, wersji raportu OLAF-u opublikowanej w internetowym wydaniu tego samego czasopisma z dnia 28 kwietnia 2013 r., Komisja podniosła w duplice, że obydwie te dokumenty były przedmiotem „przecieku” do prasy maltańskiej i zażądała wyłączenia ich z akt sprawy z uwagi na to, że nie zostały uzyskane w sposób zgodny z prawem, a skarżący nie powołał się na szczególne okoliczności, które uzasadniałyby włączenie ich do akt, ani nie twierdził, że są one decydujące dla rozstrzygnięcia sprawy.
- 47 Należy wskazać w tym względzie, że ani ewentualny poufny charakter rozpatrywanych dokumentów, ani fakt, że dokumenty te mogły zostać uzyskane w sposób niezgodny z prawem, nie wyklucza pozostawienia ich w aktach sprawy. Z jednej strony bowiem nie istnieje przepis przewidujący wyraźny zakaz uwzględniania dowodów uzyskanych w sposób bezprawny (wyroki z dnia 8 lipca 2008 r. Franchet i Byk/Komisja, T-48/05, Zb.Orz., EU:T:2008:257, pkt 74 i 75; z dnia 24 marca 2011 r. Dover/Parlament, T-149/09, EU:T:2011:119, pkt 61). Z drugiej zaś strony Trybunał nie wykluczył, aby nawet dokumenty o charakterze wewnętrznym mogły w pewnych przypadkach zgodnie z prawem figurować w aktach sprawy (postanowienia: z dnia 19 marca 1985 r., Tordeur i in., 232/84, pkt 8; z dnia 15 października 1986 r., LAISA/Rada, 31/86, pkt 5).

- 48 A zatem w pewnych sytuacjach nie wymagano od strony skarżącej, by wykazała, że uzyskała dokument poufny, przywoływany na poparcie jej skargi, w sposób zgodny z prawem. Sąd stwierdził, ważąc podlegające ochronie interesy, że należy dokonać oceny, czy wyjątkowe okoliczności, takie jak decydujący charakter przedstawienia dokumentów w celu zapewnienia kontroli zgodności z prawem procedury wydania zaskarżonego aktu (zob. podobnie wyrok z dnia 6 marca 2001 r., *Dunnett i in./BEL*, T-192/99, Rec. EU:T:2001:72, pkt 33 i 34) lub ustalenia istnienia nadużycia władzy (zob. podobnie wyrok z dnia 29 lutego 1996 r., *Lopes/Trybunał Sprawiedliwości*, T-280/94, RecFP, EU:T:1996:28, pkt 59), uzasadniają brak wycofania dokumentu.
- 49 W niniejszej sprawie należy po pierwsze zauważyć, że nie zostało dowiedzione, iż skarżący sam w sposób niezgodny z prawem pozyskał dokumenty, których dotyczy żądanie wyłączenia z akt sprawy, ponieważ przedstawiana przez niego wersja tych dokumentów to wersja, która była opublikowana w maltańskiej prasie.
- 50 Po drugie, poufność omawianych dokumentów w każdym razie została naruszona poprzez sam fakt tej publikacji za pośrednictwem prasy, tak że ich złożenie do akt niniejszej sprawy nie stanowi kolejnego naruszenia poufności.
- 51 Po trzecie, w kontekście niniejszej sprawy, omawiane dokumenty zostały powołane na poparcie zarzutów trzeciego i czwartego skargi i są, zdaniem skarżącego, niezbędne dla dokonania oceny, czy przewodniczący Barroso mógł zgodnie z prawem opierać się na raporcie OLAF-u przy założeniu, że uchybienia podnoszone w ramach powyższych zarzutów mogły wpływać na prawidłowość tego raportu. Sąd zwraca w tym względzie uwagę, że skarżący przedstawił w replice nową zarówno pod względem prawnym jak i faktycznym argumentację, kwestionującą zarzuty wysuwane przeciw niemu przez *Swedish Match*, autora dotyczącej go skargi, która była przedmiotem sporządzonego przez OLAF raportu, jak też prawidłowość postępowania prowadzonego przez OLAF na potrzeby sporządzenia tego raportu. Argumentacja ta oparta jest w znacznej mierze na raporcie OLAF-u oraz na opinii komitetu nadzoru OLAF-u, które skarżący uważa za nowe materiały ujawnione w toku postępowania, ponieważ zostały opublikowane w maltańskich mediach po wniesieniu skargi. Nie przesądzając o trafności samej tej argumentacji na potrzeby oceny zgodności z prawem zaskarżonej decyzji, jest ona wystarczająca, aby odeprzeć zastrzeżenie Komisji, jakoby skarżący nie powołał się na szczególne okoliczności, które uzasadniałyby włączenie spornych dokumentów do akt sprawy, ani nie wskazał, że są one decydujące dla rozstrzygnięcia sprawy.
- 52 Po czwarte, należy zauważyć, że termin spotkania w dniu 16 października 2012 r., w trakcie którego została podjęta zaskarżona decyzja, został wyznaczony przez gabinet przewodniczącego Barrosa w związku z zapowiadaną datą przekazania przewodniczącemu raportu OLAF-u oraz że zaskarżona decyzja, zakładając że istnieje, została podjęta już następnego dnia po przekazaniu tego raportu przewodniczącemu Barrosowi. Toteż sama Komisja, twierdząc, że raport ten nie jest dokumentem przygotowawczym względem zaskarżonej decyzji, przyznaje w swoich pismach, iż byłoby przesadą twierdzić, że „zaskarżona decyzja nie ma nic wspólnego ze wspomnianym raportem”.
- 53 W konsekwencji, z uwagi na charakter omawianych dokumentów, na fakt, że były już rozpowszechnione za pośrednictwem prasy, oraz na okoliczności sporu, należy oddalić wniosek Komisji zmierzający do wyłączenia tych dokumentów z akt sprawy.

W przedmiocie dopuszczalności dokumentu przedstawionego przez Komisję w trakcie rozprawy

- 54 Oświadczenie maltańskiego premiera L. Gonziego, złożone przed maltańskim parlamentem podczas posiedzenia plenarnego w dniu 16 października 2012 r. (zob. pkt 17 powyżej), uzyskane z oficjalnego rejestru publicznego, zostało powołane przez Komisję podczas rozprawy w dniu 7 lipca 2014 r., na którą stawił się osobiście skarżący, następnie przedstawione przez tę instytucję podczas rozprawy przeznaczonej na wystąpienia ustne stron w dniu 8 lipca 2014 r., po której zostało ono tymczasowo

- włączone do akt sprawy. Oświadczenie to jest istotne dla niniejszego sporu, ponieważ zawiera streszczenie wymiany zdań pomiędzy L. Gonzim a skarżącym odnoszącej się do zakończenia sprawowania przez tego ostatniego funkcji członka Komisji, która to wymiana zdań miała miejsce w trakcie ich rozmowy telefonicznej, po południu w dniu 16 października 2012 r., wkrótce po spotkaniu z dnia 16 października 2012 r.
- 55 Podczas rozprawy w dniu 7 lipca 2014 r. adwokaci skarżącego sprzeciwili się jednak powołaniu tego dokumentu przez Komisję, z uwagi na to, że nie znajdował się on w aktach sprawy i że byłoby to wbrew zasadzie kontrydiktoryjności.
- 56 Należy w tym względzie przypomnieć, że zasada poszanowania prawa do obrony stanowi podstawową zasadę prawa Unii. Oparcie uzasadnienia orzeczenia sądowego na okolicznościach faktycznych i dokumentach, o których strony lub jedna z nich nie mogły się dowiedzieć i odnośnie do których w związku z tym nie mogły zająć stanowiska, stanowiłoby naruszenie tej zasady (wyrok z dnia 22 marca 1961 r., Snpat/Wysoka Władza, 22/42 i 59/49, Rec, EU:C:1961:59, 5).
- 57 Zasada równości broni, która jest konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu i której celem jest zapewnienie równowagi między stronami w postępowaniu poprzez zagwarantowanie, że każdy dokument dostarczony do Sądu może być poddany ocenie i podważony przez strony postępowania, wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym również swoich dowodów, w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej (wyrok z dnia 6 listopada 2012 r., Otis i.in., C-199/11, Zb.Orz., EU:C:2012:684, pkt 71 i 72).
- 58 Spóźnione przedstawienie spornego dokumentu przez Komisję w niniejszej sprawie jest usprawiedliwione szczególnymi okolicznościami, które skłoniły Komisję do jego powołania. Podczas gdy bowiem żadna ze stron nie powołała się w swoich pismach procesowych na rozmowę telefoniczną pomiędzy skarżącym a maltańskim premierem w dniu 16 października 2012 r., skarżący streścił ją po raz pierwszy, w czasie osobistego wystąpienia na rozprawie w dniu 7 lipca 2014 r., twierdząc, że oświadczył wówczas L. Gonziem, iż przewodniczący Barroso właśnie „odwołał go” (terminate) ze stanowiska w Komisji. Zatem aby odeprzeć zarzuty skarżącego odnoszące się do dokładnej treści wymiany zdań, która miała miejsce podczas tej rozmowy, pracownicy Komisji odwołali się do spornego dokumentu, z którego wynika, że L. Gonzi twierdzi raczej, iż skarżący powiadomił go o swojej własnej decyzji o rezygnacji. Zatem uwzględnienie tego dokumentu w najmniejszym stopniu nie narusza zasady kontrydiktoryjności, lecz przeciwnie, pozwala zapewnić jej poszanowanie, umożliwiając Komisji udzielenie odpowiedzi na nowy zarzut skarżącego, przedstawiony po raz pierwszy w trakcie wspomnianej rozprawy.
- 59 Zresztą skarżący i jego pełnomocnicy mieli możliwość zajęcia stanowiska co do dopuszczalności, znaczenia i mocy dowodowej tego dokumentu w trakcie rozprawy w dniu 8 lipca 2014 r. w terminie, który w okolicznościach sprawy, w szczególności z uwagi na urzędowy charakter tego dokumentu uzyskanego z rejestru publicznego, nie może być uznany za zbyt krótki. W tym kontekście skarżący nie ponowił zresztą swojego sprzeciwu co do włączenia spornego dokumentu do akt sprawy. Skarżący nie zwrócił się również do Sądu o umożliwienie skomentowania na piśmie tego dokumentu, ani nie wniósł o odroczenie rozprawy.
- 60 Mając na względzie powyższe okoliczności podlegające ocenie, należy uznać dopuszczalność omawianego dokumentu w ramach niniejszego postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 12 listopada 2014 r., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisja, C-580/12 P, Zb.Orz., EU:C:2014:2363, pkt 33–35 i przytoczone tam orzecznictwo).

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności

Uwagi wstępne co do przedmiotu żądania stwierdzenia nieważności

- 61 Sąd doszedł do wniosku, że z treści pierwszej części żądania skarżącego, przytoczonej w całości w pkt 44 powyżej, odczytywanej w świetle argumentów przedstawionych w jego pismach procesowych, nie wynika w sposób jasny i jednoznaczny, jakiego aktu dotyczy żądanie stwierdzenia nieważności w niniejszej sprawie. Z pewnych fragmentów pism skarżącego (w szczególności pkt 58–67 i 129 skargi oraz pkt 3,17 i 48 repliki) wynika bowiem, że żąda on stwierdzenia nieważności domniemanej decyzji z dnia 16 października 2012 r., na mocy której przewodniczący Barroso, w sposób samowolny, przyznając sobie uprawnienia przysługujące na podstawie art. 245 i art. 247 TFUE Trybunałowi Sprawiedliwości, odwołał go ze stanowiska ze skutkiem natychmiastowym. Natomiast z innych fragmentów tych samych pism (w szczególności pkt 53, 70, 85, 88, 118 i 119 skargi oraz pkt 54 repliki) wynika, że skarżący żąda stwierdzenia nieważności domniemanej ustnej decyzji podjętej przez przewodniczącego Barrosa w dniu 16 października 2012 r., na podstawie której skorzystał on z uprawnienia do żądania złożenia rezygnacji przez członka Komisji przewidzianego w art. 17 ust. 6 TUE.
- 62 Należy w tym względzie przypomnieć, że art. 245 i 247 TFUE regulują przypadki zdymisjonowania członka Komisji przez Trybunał Sprawiedliwości na wniosek Rady lub Komisji, natomiast art. 17 ust. 6 TUE stanowi, że „[c]złonek Komisji składa rezygnację, jeżeli przewodniczący [Komisji] tego zażąda”.
- 63 W ramach środków organizacji postępowania z dnia 22 maja 2014 r. (zob. pkt 33 powyżej), Sąd zwrócił się zatem do skarżącego, aby wskazał „w sposób jasny i jednoznaczny”, którego z dwóch aktów hipotetycznie rozpatrywanych w pkt 61 powyżej dotyczy pierwsza część żądania skargi.
- 64 W odpowiedzi na piśmie z dnia 18 czerwca 2014 r. (zob. pkt 39 powyżej) skarżący wyjaśnił, że żąda stwierdzenia nieważności „ustnej decyzji przewodniczącego [Barrosa] z dnia 16 października 2012 r. o odwołaniu go ze stanowiska członka Komisji”. Skarżący uzupełnił, że jego zdaniem decyzja ta mogła mieć dwie podstawy prawne, to znaczy bądź art. 245 i 247 TFUE, bądź art. 17 ust. 6 TUE.
- 65 Należy stwierdzić, że mimo wezwania ze strony Sądu, odpowiedź skarżącego nie przyczynia się do sprecyzowania zakresu jego żądań dotyczących stwierdzenia nieważności przytoczonych w pkt 44 powyżej.
- 66 Należy jednak również zauważyć, że zarzut skarżącego, po którego stronie spoczywa ciężar dowodu, jakoby przewodniczący Barroso odwołał go ze stanowiska, przypisując sobie niezgodnie z prawem uprawnienia Trybunału Sprawiedliwości określone w art. 245 i 247 TFUE, nie znajduje żadnego oparcia w aktach sprawy ani zresztą w zebranych zeznaniach świadków, ani nawet w zeznaniu złożonym przez samego skarżącego podczas jego osobistego wystąpienia, tak że zarzut ten można na wstępie oddalić jako pozbawiony wszelkich podstaw faktycznych, ponieważ skarżący nie przedstawił żadnego dowodu ani poszlaki, które świadczyłyby o istnieniu domniemanej decyzji o zarzucanym odwołaniu z urzędu.
- 67 Zatem, o ile skarżący w ramach pierwszej części żądania miał zamiar domagać się stwierdzenia nieważności domniemanej decyzji z dnia 16 października 2012 r., na podstawie której przewodniczący Barroso w sposób samowolny, przyznając sobie uprawnienia przysługujące na podstawie art. 245 i art. 247 TFUE Trybunałowi Sprawiedliwości, miał go jakoby odwołać go ze stanowiska ze skutkiem natychmiastowym, żądanie stwierdzenia nieważności zasługuje na odrzucenie jako niedopuszczalne z uwagi na brak zaskarżalnego aktu w rozumieniu art. 263 TFUE, ponieważ skarżący nie wykazał rzeczywistego istnienia takiej decyzji (zob. podobnie postanowienie z dnia 14 stycznia 1992 r., ISAE/VP i Interdata/Komisja, C-130/91, Rec, EU:C:1992:7, pkt 11; wyrok z dnia 10 lipca 1990 r., Automec/Komisja, T-64/89, Rec, EU:T:1990:42, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

68 W pozostałym zakresie należy uznać, że przedmiotem niniejszej skargi jest żądanie stwierdzenia nieważności domniemanej ustnej decyzji podjętej przez przewodniczącego Barrosa w dniu 16 października 2012 r., na podstawie której skorzystał on z uprawnienia przewidzianego w art. 17 ust. 6 TUE do żądania złożenia rezygnacji przez skarżącego jako członka Komisji (zwanej dalej „zaskarżoną decyzją”).

Okoliczności faktyczne

69 Kiedy pomiędzy stronami pewne fakty są sporne, zadaniem Sądu jest przede wszystkim ustalenie faktów istotnych dla sprawy i zbadanie w tym celu dostępnego materiału dowodowego.

70 W niniejszej sprawie nawet po dokonanych powyżej ustaleniu, co jest przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, stanowisko skarżącego pozostaje niejednoznaczne i chwiejne, jeżeli chodzi o jego reakcję na domniemane ustne żądanie złożenia rezygnacji, które skierował do niego jakoby przewodniczący Barroso na podstawie art. 17 ust. 6 TUE. I tak, zarówno przed wniesieniem niniejszej skargi, jak i w swoich pismach procesowych skarżący dawał bądź to do zrozumienia, że w dniu 16 października 2012 r. rzeczywiście złożył rezygnację na żądanie przewodniczącego Barrosa (zob. w szczególności pkt 54, 56, 85, 88, 89, 118 i 136 skargi oraz pkt 3, 4, 11, 12, 14, 15, 17, 51, 63, 69, 80, 85, 91 i 121 repliki), bądź też że formalnie nigdy nie złożył dymisji, mimo iż zażądano tego od niego, oraz że rezygnacja ta w każdym razie nigdy nie stała się skuteczna, tak że uważa się on cały czas za tytułarnego, jeżeli nie czynnego, członka Komisji [zob. w szczególności oprócz pkt 28, 30, 31, 33, 40, 63, 70–80, 86, 87, 93 i 129 skargi oraz pkt 10 i 86 repliki, jego pismo do przewodniczącego Barrosa z dnia 21 października 2012 r., o którym mowa w pkt 21 powyżej, jego pismo do Komisji z dnia 28 grudnia 2012 r., o którym mowa w pkt 20 powyżej, jego pisemne oficjalne oświadczenie (affidavit) z dnia 8 maja 2013 r. stanowiące załącznik 7 do repliki oraz jego oświadczenie z dnia 30 czerwca 2013 r., o którym mowa w pkt 27 powyżej, złożone w maltańskim radiu].

71 Komisja twierdzi natomiast, że skarżący w trakcie spotkania w dniu 16 października 2012 r. złożył rezygnację dobrowolnie, oraz że nie była ona przedmiotem żądania sformułowanego przez przewodniczącego Barrosa na podstawie art. 17 ust. 6 TUE.

72 Sam materiał dowodowy załączony na początku do akt sprawy nie umożliwił Sądowi rozstrzygnięcia pomiędzy jedną lub drugą wersją przedstawianą przez skarżącego (zob. pkt 70 powyżej) a wersją przedstawianą przez Komisję (zob. pkt 71 powyżej).

73 W tych okolicznościach Sąd postanowił skorzystać ze środków dowodowych opisanych w pkt 37 i 38 powyżej.

74 W dalszej części niniejszego wyroku Sąd będzie się w znacznej mierze opierał z jednej strony na oświadczeniu i odpowiedziach skarżącego przed Sądem w trakcie jego osobistego wystąpienia na rozprawie w dniu 7 lipca 2014 r., zawartych w protokole tej rozprawy, a z drugiej strony na podpisanych protokołach zawierających zeznania świadków J.M. Barrosa, J. Laitenbergera, L. Romera Requeny, J. Darmanin i F. Vincenta oraz ich odpowiedzi na pytania Sądu i stron.

75 W ramach oceny mocy dowodowej poszczególnych zeznań wzięto pod uwagę, że z jednej strony zaskarżony akt miał jakoby pochodzić od przewodniczącego Barrosa, a z drugiej strony, że wszyscy pozostali świadkowie są urzędnikami lub pracownikami Komisji, a więc pracują pod bardziej lub mniej bezpośrednim kierownictwem jej przewodniczącego oraz fakt, że dwaj z nich, J. Laitenberger i L. Romero Requena, byli osobiście zaangażowani w przygotowanie spotkania w dniu 16 października 2012 r., jak również w podejmowane w jego zastępstwie działania.

- 76 Tym niemniej świadkowie złożyli przysięgę zgodnie z art. 68 § 5 akapit pierwszy regulaminu oraz potwierdzili swoje oświadczenia zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 71 wspomnianego regulaminu, przy czym zostali oni ostrzeżeni o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, przewidzianej w ich prawie krajowym.
- 77 Ponadto hierarchiczne podporządkowanie czterech świadków względem przewodniczącego Barrosa nie stanowi samo w sobie wystarczającego powodu, aby kwestionować prawdziwość ich zeznań, zważywszy zarówno na przysługujące im prawa i ciężące na nich obowiązki wynikające z Regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej (zob. w szczególności jego art. 11, 12, 19, 21a i 22) oraz z warunków zatrudnienia innych pracowników, jak też na brak po ich stronie osobistego interesu w rozstrzygnięciu sprawy.
- 78 O pewności i wiarygodności zeznań świadczy w każdym razie ich ogólna spójność. Przede wszystkim, jeżeli chodzi o większość istotnych kwestii, zeznania te znajdują potwierdzenie w innych obiektywnych okolicznościach wynikających z akt sprawy, które zostaną powołane w dalszej części niniejszego wyroku.
- 79 Natomiast wartość dowodowa oświadczeń składanych przy różnych okazjach przez skarżącego, w szczególności w trakcie jego osobistego stawiennictwa na rozprawie w dniu 7 lipca 2014 r. jest osłabiona z uwagi na to, że przedstawiane przez niego niejasne, a wręcz sprzeczne kolejne wersje wydarzeń, zamiast wyjaśniać sprawę, wprowadzają zamęt. Co więcej, pewne oświadczenia skarżącego mogą być, jeżeli chodzi o niektóre istotne kwestie, obalone lub zakwestionowane nie tylko w świetle spójnych zeznań świadków przesłuchanych przez Sąd, lecz także w świetle innych obiektywnych okoliczności wynikających z akt sprawy, które również zostaną powołane w dalszej części niniejszego wyroku.
- 80 Sąd rozpocznie więc od ustalenia stanu faktycznego sprawy opierając się na zeznaniach pięciu świadków, które ma do dyspozycji, jak również, w przypadkach gdy strony są zgodne co do okoliczności faktycznych, na oświadczeniach skarżącego złożonych w ramach osobistego stawiennictwa. Sąd dokona jednocześnie oceny stopnia wiarygodności niektórych przeciwnych twierdzeń skarżącego. Następnie Sąd określi, w jakim stopniu ustalone w ten sposób fakty mogą znaleźć potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym znajdującym się w aktach sprawy.
- 81 W tym względzie okoliczności, przebieg i wynik spotkania z dnia 16 października 2012 r., jak również jego bezpośrednie następstwa można streścić w następujący sposób.
- 82 W pierwszej kolejności, jeżeli chodzi o wcześniejsze przygotowania tego spotkania, przewodniczący Barroso od czasu wszczęcia dochodzenia przez OLAF wielokrotnie rozmawiał ze swoimi bliskimi współpracownikami o różnych możliwościach politycznych, którymi dysponowałby w przypadku, gdyby skarżący „nie wyszedł z tego zupełnie oczyszczony”. Mając w pamięci precedens, jakim była kolektywna rezygnacja Komisji pod przewodnictwem J. Santera w 1999 r. w następstwie „sprawy Cresson”, która była uważana za wydarzenie polityczne stanowiące punkt odniesienia, zainteresowani sformułowali trzy następujące możliwości, w kolejności odzwierciedlającej ich preferencje: a) skarżący w odpowiedzi na zarzuty OLAF-u będzie w stanie niezwłocznie przedstawić kompletne i satysfakcjonujące wyjaśnienia, umożliwiając w ten sposób przewodniczącemu Barrosowi złożenie publicznej deklaracji o odzyskaniu zaufania; b) w przeciwnym razie, dobrowolna rezygnacja złożona przez skarżącego dla obrony jego dobrego imienia i ochrony Komisji; c) w przypadku, gdyby skarżący odmówił, rezygnacja na żądanie przewodniczącego Barrosa w myśl art. 17 ust. 6 TUE. Ta ostatnia możliwość jawiła się zainteresowanym jako najbardziej dotkliwa dla skarżącego, ponieważ stanowiłaby publiczne ujawnienie utraty zaufania do niego przez przewodniczącego; z tego względu miałyby być wykorzystana tylko w ostateczności.

- 83 Dla zainteresowanych było również jasne, że sprawa będzie wymagała szybkiego i zdecydowanego działania, natychmiast po zapoznaniu się z raportem OLAF-u, z uwagi na ryzyko poniesienia przez Komisję poważnych szkód politycznych. Świadek J. Laitenberger, odnosząc się do różnych niefortunnych precedensów w ostatnich dwóch dziesięcioleciach, stwierdził, że „kiedy tylko powźmie się wiadomość dotyczącą takiej sytuacji, wymagane jest natychmiastowe działanie; stracony czas jest nie do odzyskania, w tego rodzaju sytuacjach nie istnieje okres karencji”. Podobnie świadek L. Romero Requena wyjaśnił, że Komisja ma kilka bolesnych i przykrych doświadczeń związanych z prowadzonymi przez OLAF dochodzeniami, kiedy jej reakcje były zbyt powolne i stała się ona ofiarą przecieków do prasy.
- 84 Na kilka dni przed wysłaniem przez OLAF raportu przewodniczący Barroso i jego bliscy współpracownicy zostali nieoficjalnie uprzedzeni, że „nie wygląda to dobrze” dla skarżącego, jednak nie przekazano im więcej szczegółów.
- 85 W dniu 11 października 2012 r. gabinet przewodniczącego Barrosa, uprzedzony o bliskim terminie przesłania przez OLAF raportu, skontaktował się z gabinetem skarżącego, w celu uzgodnienia daty spotkania, którą wyznaczono na dzień 16 października 2012 r., na godzinę 13.30. J. Darmanin uprzedziła o tym skarżącego, który zapytał jej, czy wie, jaki jest cel tego spotkania. Odpowiedziała mu przecząco i zapytała, czy ma to sprawdzić. Skarżący odpowiedział, że nie jest to konieczne. J. Darmanin przygotowała mu więc dokumentację dotyczącą różnych projektów będących w toku, które mogły być poddane przeglądowi podczas tego spotkania.
- 86 Jeżeli chodzi o program spotkania w dniu 16 października 2012 r., skarżący twierdzi, że „był on dla niego zupełną niespodzianką”. Sąd stoi jednak na stanowisku, że skarżący powinien był co najmniej domyślać się, że będzie ono dotyczyło dochodzenia prowadzonego przez OLAF w jego sprawie, mimo że nie został poinformowany o jego zakończeniu ani o przekazaniu przewodniczącemu Barrosowi raportu OLAF-u.
- 87 Po pierwsze, skarżący był bowiem dwukrotnie przesłuchiwany przez OLAF, w dniu 16 lipca i 17 września 2012 r. (zob. pkt 5 i 8 powyżej) i, jak wynika z raportu OLAF-u, przy tych okazjach zadawano mu bardzo szczegółowe pytania dotyczące okoliczności opisanych w piśmie przewodnim, w szczególności odnoszące się do jego nieformalnych, odbywanych bez powiadomienia Komisji spotkań na Malcie z przedstawicielami przemysłu tytoniowego, których istnienie sam częściowo potwierdził, oraz do jego relacji z S. Zammitem, który występował w trakcie tych spotkań jako pośrednik, zarówno w okresie objętym dochodzeniem, w zakresie dotyczącym jego przedmiotu, jak również w trakcie tego dochodzenia.
- 88 Po drugie, skarżący w dniu 25 lipca 2012 r. spotkał się już raz z przewodniczącym Barrosem w sprawie dochodzenia OLAF-u i obaj rozmawiali ogólnie o problemie podniesionym w skardze. Przewodniczący Barroso uświadomił skarżącemu przy tej okazji znaczenie sprawy, a ten ze swej strony kategorycznie zaprzeczył jakiegokolwiek swojemu w niej udziałowi oraz poinformował, że zamierza wystąpić na drogę prawną przeciwko osobom odpowiedzialnym, który to zamiar nie został jednak skonkretyzowany, a w każdym razie jego konkretyzacja nie doszła do wiadomości Komisji.
- 89 Po trzecie, przewodniczący Barroso, przesłuchiwany w charakterze świadka wyjaśnił, że w swoich dwustronnych kontaktach z członkami Komisji zwykle informuje ich o porządku obrad spotkania, jeżeli dotyczy on zwykłej działalności Komisji, jednak w tym wypadku chciał przeprowadzić ze skarżącym osobistą rozmowę o charakterze politycznym i dlatego nie było mowy o żadnym porządku obrad. Jego zdaniem, skarżący powinien był niewątpliwie wywnioskować właśnie z braku porządku obrad, że spotkanie będzie dotyczyło sprawy ściśle poufnej, o dużej wadze, a taką mogło być tylko dotyczące go dochodzenie OLAF-u. To podejrzenie może zresztą tłumaczyć, dlaczego skarżący nie poprosił o sprawdzenie porządku obrad omawianego spotkania, mimo że jego szef gabinetu proponował mu to (zob. pkt 85 powyżej).

- 90 Po czwarte, nieprzekazanie gabinetowi skarżącego jednoznacznego programu spotkania można rozsądnie wytłumaczyć uzasadnioną troską przewodniczącego Barrosa o zachowanie w poufności dochodzenia i raportu OLAF-u tak długo jak to możliwe. Należy w tym względzie zauważyć, że świadkowie J. Darmanin i F. Vincent potwierdzili w odpowiedzi na pytanie Sądu, że nie mieli żadnej wiedzy o wspomnianym dochodzeniu ani faktach będących jego przedmiotem, zanim nie poinformował ich o tym sam skarżący po spotkaniu w dniu 16 października 2012 r.
- 91 W dniu 15 października 2012 r. raport OLAF-u dotarł do gabinetu przewodniczącego Barrosa i został przeczytany przez cztery osoby, to znaczy, oprócz tego ostatniego, przez J. Laitenbergera, C. Day i L. Romera Requena.
- 92 C. Day sporządziła wówczas z zachowaniem poufności dwa projekty komunikatów prasowych, które zostały następnie sprawdzone przez J. Laitenbergera i L. Romera Requena. Pierwszy komunikat na wypadek gdyby skarżący złożył dobrowolną rezygnację, a drugi na wypadek gdyby skarżący złożył rezygnację na żądanie przewodniczącego Barrosa wystosowane zgodnie z art. 17 ust. 6 TUE. Oba te projekty zostały przekazane do służby rzecznika prasowego Komisji na krótko przed rozpoczęciem spotkania w dniu 16 października 2012 r.
- 93 Nie został natomiast przygotowany żaden projekt komunikatu prasowego na wypadek, gdyby skarżący był w stanie przedstawić kompletne i satysfakcjonujące wyjaśnienia w odpowiedzi na raport OLAF-u. Przewodniczący Barroso, jak również J. Laitenberger i L. Romero Requena, przesłuchiwani w charakterze świadków wyjaśnili, że nie było takiej możliwości przed zapoznaniem się z treścią tych ewentualnych wyjaśnień. Ponadto nie byłoby w takim wypadku konieczności publikowania komunikatu prasowego, przynajmniej nie od razu.
- 94 Nie został również sporządzony żaden projekt decyzji na podstawie art. 17 ust. 6 TUE ani pismo zawierające rezygnację skarżącego. Przewidziano natomiast, że przewodniczący Barroso, po spotkaniu ze skarżącym, przeprowadzi rozmowę telefoniczną z maltańskim premierem.
- 95 Przed rozpoczęciem spotkania w dniu 16 października 2012 r. przewodniczący Barroso zwrócił się do J. Laitenbergera i L. Romera Requeny, aby pozostawali do dyspozycji w celu przyjęcia do wiadomości wniosków z tego spotkania oraz w celu podjęcia dalszych czynności.
- 96 Spotkanie rozpoczęło się około godziny 13.45 i trwało w sumie około półtorej godziny.
- 97 Przewodniczący Barroso na wstępie pokazał skarżącemu raport OLAF-u. Skarżący poprosił o umożliwienie mu zapoznania się z dokumentem, lecz przewodniczący Barroso odmówił z uwagi na to, że raport miał poufny charakter. Jednakże odczytał skarżącemu kilkakrotnie pismo przewodnie i zapytał go, co myśli na ten temat.
- 98 Zapewniając energicznie o swojej niewinności w odpowiedzi na zarzuty dotyczące żądania łapówek i domniemyanych instrukcji, jakie dawał S. Zammitowi, skarżący nie zaprzeczył, że uczestniczył w nieoficjalnych spotkaniach na Malcie z przedstawicielami przemysłu tytoniowego organizowanych za pośrednictwem S. Zammita bez informowania o tym Komisji lub nawet swojego gabinetu, ani że utrzymuje osobiste przyjacielskie relacje z S. Zammitem. Skarżący przyznał, że nie zachował w tym względzie ostrożności oraz że nie powinien był brać w tym udziału.
- 99 Wobec tych wyjaśnień określonych przez przewodniczącego Barrosa jako „mało przekonujące”, a nawet „dziwaczne”, przewodniczący uznał, że ze względu na warunki polityczne „nie do pomyślenia” jest, aby skarżący pozostał na stanowisku. W tym kontekście przewodniczący Barroso przesłuchiwany w charakterze świadka wyjaśnił, że na tym etapie całkowicie stracił zaufanie do skarżącego w wymiarze politycznym i osobistym. Przewodniczący Barroso podniósł również, że był obowiązany chronić integralność Komisji jako instytucji. Doradził on skarżącemu, że w tych okolicznościach

byłoby korzystniej i bardziej stosownie, gdyby z własnej inicjatywy złożył rezygnację, tak aby móc bronić swojego dobrego imienia. Dodał on jednak, że gdyby skarżący nie uczynił tego, traktat z Lizbony umożliwia mu przymuszenie go do tego poprzez oficjalne żądanie złożenia rezygnacji.

- 100 Obaj mężczyźni kontynuowali rozmowę przez około godzinę, przy czym skarżący w dalszym ciągu zapewniał o swojej niewinności i domagał się udostępnienia raportu OLAF-u, a przewodniczący Barroso odpowiadał, że nie ma prawa mu go ujawnić. Skarżący tłumaczył także długo przewodniczącemu Barroso, jak przykra jest dla niego i dla jego rodziny ta sytuacja oraz że potrzebuje więcej czasu, przynajmniej 24 godzin, aby zasięgnąć porady adwokata w tych kwestiach, ale przewodniczący Barroso nie dał mu tyle czasu, zgadzając się przyznać mu nie więcej niż pół godziny.
- 101 W wyniku tej rozmowy skarżący oświadczył przewodniczącemu Barroso, że zdecydował się na rezygnację. Przewodniczący Barroso, zeznając jako świadek, podkreślił, że stwierdzenie to zostało wyrażone w czasie teraźniejszym („składam rezygnację”), a nie w przyszłym („złożę rezygnację”).
- 102 W tym kontekście Sąd nie daje wiary zeznaniom skarżącego, który stwierdził, że wobec tego, iż stał się obiektem „nękania”, powiedział tylko do przewodniczącego Barroso: „zdaje się, że powinienem odejść” lub „powiedział, że odejdzie”, rozumiejąc przez to, iż nie złożył on tym samym rzeczywiście rezygnacji na tym etapie.
- 103 Skutek takich oświadczeń zmierzających do opóźnienia byłby bowiem nie do pogodzenia z trzema możliwymi rozstrzygnięciami spotkania w dniu 16 października 2012 r. rozważanymi przez przewodniczącego Barroso (zob. pkt 82 powyżej), z których każda wymagała szybkiego i zdecydowanego działania (zob. pkt 83 powyżej), tak że można rozsądnie wykluczyć, że usatysfakcjonowałyby to przewodniczącego Barroso.
- 104 Przede wszystkim, bez potrzeby badania powodów, dla których skarżący uznał za właściwe wnieść niniejszą sprawę do Sądu, należy zauważyć, że zainteresowany kontynuował swoje zeznania w następujących słowach:
- „Wywodzę się z pewnego systemu, byłem ministrem w maltańskim rządzie przez wiele lat – przez ponad 15 lat; wywodzę się z systemu, w którym gdy premier każe wam odejść, nawet za pośrednictwem zwykłego sms-a, odchodzicie. Chcę powiedzieć, że taki jest system, nie mówicie »nie, wniosem sprawę do sądu«; chcę powiedzieć, że jest to system, do którego przywykłem. Taka była więc sytuacja, w jakiej znalazłem się w tamtym momencie”.
- 105 Podobnie, odpowiadając na pytanie Sądu, skarżący wykrzyknął: „Jak polityk może zostać tam, gdzie go nie chcą?”.
- 106 Te spontaniczne refleksje wydają się mało spójne z wersją, podtrzymywaną przez skarżącego, jakoby chodziło tylko o zapowiedź przyszłej rezygnacji, czy nawet tylko zamiar rezygnacji.
- 107 Około godziny 15.00 przewodniczący Barroso zaprosił J. Laitenbergera i L. Romera Requenę do swojego biura w celu podania im do wiadomości wniosków z tego spotkania oraz podjęcia dalszych czynności, między innymi ogłoszenia komunikatu prasowego z wiadomością o rezygnacji skarżącego oraz zajęcia się pracownikami jego gabinetu.
- 108 Jeżeli chodzi o drugą część spotkania z dnia 16 października 2012 r., tak jak przedstawili ją świadkowie, to na potrzeby niniejszego wyroku należy odnotować przede wszystkim, że:
- przewodniczący Barroso oświadczył J. Laitenbergerowi i L. Romerowi Requenie, w obecności skarżącego, że skarżący postanowił złożyć rezygnację, kwestionując jednocześnie zarzuty OLAF-u;

- skarżący w dalszym ciągu energicznie zapewniał o swojej niewinności i protestował przeciwko sposobowi, w jaki go potraktowano, mówiąc nawet o „linczu”, a przede wszystkim domagał się, aby dano mu do dyspozycji więcej czasu, zanim jego rezygnacja zostanie podana do wiadomości publicznej; w tym względzie świadek L. Romero Requena w odpowiedzi na pytanie adwokata skarżącego wyjaśnił, że skarżący zapewniając energicznie o swojej niewinności, akceptował polityczny fakt swojej rezygnacji;
 - przewodniczący Barroso uznał, że nie może odkładać uregulowania tej sprawy, a ponieważ rezygnacja skarżącego jest decyzją polityczną i instytucjonalną, należy poinformować o niej władze maltańskie i przewodniczących innych instytucji, przy czym komunikat prasowy powinien zostać opublikowany późnym popołudniem;
 - wobec nalegań skarżącego, aby dano mu do dyspozycji więcej czasu zanim jego rezygnacja zostanie podana do wiadomości publicznej, przewodniczący Barroso zwrócił się do niego o wyjaśnienie, czy potwierdza tę rezygnację, czy też zamierza pozostać na stanowisku jako członek Komisji; skarżący odpowiedział, że nie i potwierdził rezygnację, nadal domagając się, aby dano mu więcej czasu;
 - przewodniczący Barroso stwierdził, że sprawa nie będzie mogła być otwarta na nowo; chętnie dałby skarżącemu więcej czasu, ale nie może tego uczynić, a rezygnację skarżącego uważa za złożoną;
 - przewodniczący Barroso odczytał skarżącemu w obecności obojgu świadków projekt komunikatu prasowego donoszącego o rezygnacji skarżącego; skarżący nie wniósł zastrzeżeń; przewodniczący Barroso dodał jednak własnoręcznie zdanie „J. Dalli stanowczo odrzuca te wnioski”;
 - pod koniec spotkania rozmowa skierowała się na tematy związane z dalszymi czynnościami oraz z praktycznymi aspektami rezygnacji skarżącego; skarżący zwrócił się o informacje dotyczące procedury zapewnienia następstwa po nim jako członku kolegium komisarzy oraz sytuacji administracyjnej pracowników jego gabinetu i otrzymał te informacje.
- 109 W trakcie tej drugiej części spotkania w dniu 16 października 2012 r. skarżący zapytał, czy powinien napisać pismo zawierające rezygnację. Przewodniczący Barroso odpowiedział mu, że nie musi tego robić, ale może, gdyby chciał, po czym obojgu uzgodnili, że poproszą L. Romera Requena o przygotowanie projektu pisma przedstawiającego przyczyny rezygnacji. Przewodniczący Barroso wyjaśnił, że zamierzał w ten sposób dać skarżącemu okazję do przedstawienia argumentów na swoją obronę, które nie mogły znaleźć się w komunikacie prasowym Komisji.
- 110 W tym względzie, z analogicznych względów, jak te przedstawione w pkt 103–106 powyżej, w odpowiedzi na stwierdzenie zawarte w pkt 102 powyżej, Sąd stoi na stanowisku, że skarżący nie jest wiarygodny, gdy utrzymuje w swoich zeznaniach, iż oświadczył w obecności J. Laitenbergera i L. Romera Requena, że „odejdzie” lub że „zamierza odejść”, ale tylko pod warunkiem, że jego rezygnacja będzie miała formę pisemną. W odpowiedzi na pytanie adwokatów skarżącego świadek L. Romero Requena stwierdził ponadto, że w żadnym momencie nie uważał pisma zawierającego rezygnację za niezbędny wymóg formalny tej rezygnacji. Pismo to miało wyłącznie umożliwić skarżącemu publiczne, pisemne przedstawienie przyczyn rezygnacji. Podobnie świadek J. Laitenberger w trakcie przesłuchania potwierdził taki stan rzeczy, wskazując, że w świetle rozmowy, która miała miejsce pomiędzy przewodniczącym Barrosem a skarżącym w jego obecności, było dla niego jasne, iż skarżący zdecydował się z własnej woli złożyć rezygnację, a nie został do niej przymuszony oraz że pismo skarżącego zawierające rezygnację miałyby być wyłącznie potwierdzeniem wcześniej podjętej i skutecznej decyzji.
- 111 Spotkanie zakończyło się i skarżący wyszedł z biura przewodniczącego Barrosa około godziny 15.30.

- 112 Przewodniczący Barroso niezwłocznie odbył rozmowę telefoniczną z maltańskim premierem L. Gonzim, z którym porozumiał się w sprawie rozpoczęcia procedury wyłonienia następcy skarżącego.
- 113 Około godziny 15.45 skarżący wrócił do swojego biura i poprosił sekretarkę o wezwanie pracowników gabinetu na konferencję. Kiedy J. Darmanin zapytała go o przyczynę, zgodnie z tym, co pamięta, odpowiedział jej w następujący sposób:
- „Mamy problem, mamy duży problem. Muszę zatelefonować do żony i jej powiedzieć. Muszę odejść [w języku maltańskim: irrid nitlaq], muszę zobaczyć, muszę sprawdzić [w języku maltańskim: irrid nara], jakie mam dodatki. Jakie są moje uprawnienia? Czy mam prawo do emerytury?”.
- 114 Następnie skarżący zatelefonował do swojej małżonki, a J. Darmanin wyszła z gabinetu.
- 115 Skarżący zatelefonował również do maltańskiego premiera, który telefonował już do niego w czasie jego nieobecności. Zdaniem skarżącego rozmowa telefoniczna trwała minutę, a L. Gonzi powiedział do niego po prostu: „Proszę posłuchać, Barroso zatelefonował do mnie i powiedział, że nie jest pan już komisarzem i że musimy znaleźć kogoś innego”. Skarżący podkreślił ponadto, w odpowiedzi na pytanie w trakcie składania swoich zeznań, że wyjaśnił L. Gonziem, iż przewodniczący Barroso „[o]dwołał go” ze stanowiska członka Komisji. Sformułowania w tym brzmieniu są jednak niewiarygodne w świetle oświadczenia złożonego przez L. Gonziego przed maltańskim parlamentem wieczorem tego samego dnia (zob. pkt 17 powyżej).
- 116 Między godziną 16.00 a 16.15 pracownicy gabinetu skarżącego zostali wezwani do sali konferencyjnej. Skarżący poinformował ich, że odbył spotkanie z przewodniczącym Barrosem, który przedstawił mu wnioski wynikające z raportu OLAF-u dotyczące pewnych kontaktów, które miałyby jakoby utrzymywać z przedstawicielami przemysłu tytoniowego. Skarżący oświadczył w szczególności, że o godzinie 17.00 przewodniczący Barroso ogłosi jego odejście z Komisji oraz że opuści on teraz Komisję, wróci na Malte i będzie bronić swojej sprawy.
- 117 W trakcie przesłuchania świadek J. Darmanin potwierdziła i powtórzyła, że chociaż nie przypomina sobie dokładnych sformułowań użytych przez skarżącego podczas spotkania z pracownikami jego gabinetu, było dla niej oczywiste, że od godziny 17.00 nie będzie on już członkiem Komisji. W odpowiedzi na pytanie Sądu dodała, że nie jest w stanie potwierdzić pod przysięgą, iż skarżący powiedział „złożyłem rezygnację”, ale nie przypomina sobie również, aby powiedział cokolwiek przeciwnego.
- 118 Między godziną 16.20 a 16.45 L. Romero Requena pojawił się w gabinecie skarżącego, aby przekazać mu projekt pisma zawierającego rezygnację, który sporządził z pomocą swojej asystentki. Odnalazł go w biurze w towarzystwie innej, nieznanego mu osoby. Skarżący nie podpisał projektu wspomnianego pisma, ale odpowiedział, że „zajmie się tym”. L. Romero Requena niezwłocznie wyszedł z biura.
- 119 Projekt wspomnianego pisma (załącznik A.12 do skargi) został sporządzony w następującym brzmieniu i zawiera następujące wykreślenia, co do których bezsporne jest, że zostały wprowadzone odrębnie przez skarżącego po otrzymaniu przez niego owego projektu:

„Panie Przewodniczący,

Niniejszym pismem informuję Pana o podjętej przeze mnie decyzji złożenia rezygnacji ze stanowiska członka Komisji Europejskiej ze skutkiem natychmiastowym.

Podjąłem tę decyzję, aby bronić swojego własnego dobrego imienia oraz aby zapobiec jakiegokolwiek szkodzie, której mogłaby doznać Unia Europejska i Komisja w nadchodzących tygodniach.

Stanowczo zaprzeczam wszystkim zarzutom. Jestem przekonany, że nic nie wykaże naruszenia przeze mnie prawa. Mam więc zamiar skorzystać ze wszystkich środków prawnych, jakie mam do dyspozycji, aby bronić mojego dobrego imienia i moich interesów przed tymi zarzutami. Jednakże będzie to nie tylko czasochłonne, lecz przede wszystkim wymaga, abym został zwolniony z moich obecnych obowiązków politycznych członka Komisji Europejskiej. Pozostając na stanowisku nie byłbym zdolny bronić swojej sprawy tak energicznie, jak jest to moim zdaniem konieczne. Jednocześnie przyznaję, że byłoby nieuchronnie szkodliwe dla wizerunku instytucji, gdyby jeden z jej urzędujących członków był zaangażowany w batalię prawną przeciwko zarzutom dotyczącym jego osobistego postępowania. Co ważniejsze, nie czułbym się zdolny do poświęcenia całej mojej energii pełnieniu obowiązków komisarza [...], będąc jednocześnie zmuszonym bronić się przed takimi zarzutami.

Pozwalam sobie jednakże zapewnić Pana, że moja decyzja, aby bronić mojego dobrego imienia przeciwko tym zarzutom, w żadnym momencie nie przeszkodzi mi w przestrzeganiu moich prawnych powinności byłego komisarza, wymagających ode mnie prawego i dyskretnego postępowania”.

- 120 O godzinie 16.50 C. Day zatelefonowała do J. Darmanin, aby zasugerować jej zorganizowanie spotkania pracowników gabinetu skarżącego z nią samą i J. Laitenbergerem. Spotkanie to odbyło się między godziną 17.30 a 17.45, na trzynastym piętrze budynku Berlaymont. Pracownicy gabinetu skarżącego zostali między innymi poinformowani, że wiceprzewodniczący Komisji, Maroš Ševčovič, przejął odpowiedzialność za dyrekcję generalną ds. „Zdrowia i ochrony konsumentów” do czasu mianowania nowego członka Komisji w miejsce skarżącego.
- 121 O godzinie 17.11 został podany do wiadomości publicznej komunikat prasowy Komisji informujący o rezygnacji skarżącego. Skarżący przyznaje, że wiedział o tym.
- 122 Około godziny 18.00 rzecznik prasowy skarżącego, F. Vincent, został poproszony o przybycie do jego biura. Skarżący zapytał go, czy można opublikować komunikat prasowy, w którym przedstawiłby swój punkt widzenia w odpowiedzi na komunikat prasowy Komisji. F. Vincent odpowiedział, że nie jest to już możliwe, zważywszy że jego rezygnacja stała się oficjalna, a zatem nie może już korzystać ze służb prasowych Komisji. Skarżący był tym bardzo zirytowany. W tym momencie J. Darmanin, która ze swojego biura usłyszała podniesione głosy w sąsiednim biurze, zastała tam skarżącego zajętego dyskusją z F. Vincentem. Potwierdziła ona skarżącemu, że publikacja komunikatu prasowego w jego imieniu nie jest już możliwa, z uwagi na to, iż od godziny 17.00 nie jest już członkiem Komisji oraz że osobą reprezentującą tę instytucję jest jej przewodniczący, który opublikował już swój własny komunikat.
- 123 W późniejszym czasie, wieczorem, skarżący opublikował swój własny komunikat prasowy. Komunikat ten nie informuje o jego rezygnacji, lecz także nie polemizuje z komunikatem prasowym Komisji. Poprzestaje on zasadniczo na kwestionowaniu wszystkich zarzutów OLAF-u.
- 124 Mając na uwadze wszystkie poprzedzające ustalenia, oceny i rozważania, Sąd stoi na stanowisku, że zostało dostatecznie dowiedzione zgodnie z wymogami prawa, że skarżący złożył ustnie rezygnację ze stanowiska członka Komisji w trakcie spotkania z przewodniczącym Barrosem, w jego biurze, po południu w dniu 16 października 2012 r. oraz że potwierdził on ustnie tę rezygnację w obecności J. Laitenbergera i L. Romera Requeny.
- 125 Wniosek ten, oparty głównie na zeznaniach świadków, potwierdzonych częściowo przez zeznania skarżącego, znajduje potwierdzenie między innymi w:
- oświadczeniu złożonym w parlamencie maltańskim w dniu 16 października 2012 r. przez maltańskiego premiera po jego rozmowie telefonicznej ze skarżącym (zob. pkt 17 powyżej);
 - wywiadzie udzielonym przez skarżącego w radiu maltańskim wieczorem w dniu 16 października 2012 r. (zob. pkt 18 powyżej), w którym zainteresowany zdecydował się przedstawić swoje odejście z Komisji jako dobrowolny wybór polityczny;

- niekwestionowaniu przez skarżącego komunikatu prasowego zawierającego informację o jego rezygnacji, opublikowanego przez Komisję około godziny 17.00 wieczorem w dniu 16 października 2012 r., o którym to komunikacie skarżący wiedział;
- niezłożeniu przez skarżącego, w szczególności w jego własnym komunikacie prasowym, opublikowanym wieczorem w dniu 16 października 2012 r., oficjalnego oświadczenia zaprzeczającego jego rezygnacji ogłoszonej przez Komisję;
- ograniczonym zakresie odręcznych uwag naniesionych przez skarżącego na projekcie pisma zawierającego rezygnację wręczonego mu przez L. Romera Requeny (zob. pkt 119 powyżej);
- notatce służbowej L. Romera Requeny z dnia 18 października 2012 r. (zob. pkt 19 powyżej), sporządzonej zanim skarżący po raz pierwszy zakwestionował fakt swojej rezygnacji lub jej zgodność z prawem (zob. pkt 21 powyżej), czyli *in tempore non suspecto*.

Co do prawa

- 126 Jak wynika z całości powyższych ustaleń faktycznych, skarżący w trakcie spotkania w dniu 16 października 2012 r. złożył ustnie rezygnację ze stanowiska członka Komisji oraz potwierdził ustnie tę rezygnację w obecności J. Laitenbergera i L. Romera Requeny pod koniec tego spotkania.
- 127 Mając na uwadze zarzuty skargi, zadaniem Sądu jest ocenić pod względem prawnym, czy rezygnację tę należy uznać za dobrowolną, czy też została ona złożona jako wymagana konsekwencja żądania, z którym wystąpił przewodniczący Barroso na podstawie art. 17 ust. 6 TUE, które to żądanie stanowiłoby wówczas akt podlegający zaskarżeniu w niniejszej sprawie.
- 128 Na wstępie należy zauważyć, że art. 17 ust. 6 TUE nie ustanawia dla żądania przewodniczącego Komisji ani dla będącego jego następstwem złożenia rezygnacji wymogu szczególnej formy, na przykład pisemnej. Nie wydaje się również, aby taka forma była wymagana przez ogólną zasadę pewności prawa, skoro ciężar udowodnienia rezygnacji spoczywa, w każdym wypadku, na stronie, która powołuje się na tę okoliczność (zob. podobnie, w drodze analogii wyrok z dnia 23 lutego 2001 r. *De Nicola/BEI*, T-7/98, T-208/98 i T-109/99, *RecFP*, EU:T:2001:69, pkt 287 i 290). Zresztą rzecz ma się podobnie w przypadku dobrowolnej rezygnacji członka Komisji.
- 129 Należy więc od razu oddalić zarzut skargi oparty na naruszeniu wspomnianego przepisu oraz powyższej ogólnej zasady prawa poprzez to, że skarżący nie złożył swojej rezygnacji w formie pisemnej.
- 130 W tej sytuacji skarżący podnosi zasadniczo, że przewodniczący Barroso, zawiadamiając go jednoznacznie o swoim zamiarze skorzystania z uprawnienia do żądania jego rezygnacji przysługującego mu na mocy art. 17 ust. 6 TUE, podjął ustną decyzję, która stanowi akt podlegający zaskarżeniu w rozumieniu art. 263 czwarty akapit TFUE, ponieważ wywiera on skutki prawne naruszające interesy skarżącego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej.
- 131 W szczególności, okoliczność, że przewodniczący Barroso zaproponował skarżącemu złożenie rezygnacji zwracając uwagę, że byłoby dla niego bardziej stosowne, gdyby działał z własnej woli niż z przymusu, stanowi właśnie *de facto* i *de jure* wyraz uprawnienia przysługującego przewodniczącemu Komisji na podstawie art. 17 ust. 6 TUE do żądania rezygnacji członka Komisji. Złożona skarżącemu „propozycja” „dobrowolnej rezygnacji” oraz „groźba”, że w przypadku gdyby odmówił, przewodniczący Barroso „zażąda tego”, stanowią w istocie jedną i tę samą czynność, wyrażoną na dwa różne sposoby i sformułowaną z użyciem innych słów.

- 132 Aby ocenić, czy słowa rzeczywiście wypowiedziane przez przewodniczącego Barrosa podczas spotkania w dniu 16 października 2012 r. stanowią, jak podnosi skarżący, ustne „żądanie” rezygnacji ze stanowiska w rozumieniu art. 17 ust. 6 TUE, należy wziąć pod uwagę z jednej strony charakter omawianego stanowiska jak i funkcje z nim związane, a z drugiej strony genezę i ratio legis badanego przepisu.
- 133 W pierwszej kolejności, jeżeli chodzi o charakter omawianego stanowiska, pochodzi ono głównie z politycznego mandatu (zob. między innymi art. 17 ust. 1, 3 i 8 TUE), udzielanego zainteresowanemu przez Radę Europejską za porozumieniem z przewodniczącym Komisji i po zatwierdzeniu przez Parlament (zob. art. 17 ust. 7 TUE). Jeżeli chodzi o funkcje związane z tym stanowiskiem określone w art. 17 ust. 1 TUE, są one głównie koordynacyjne, wykonawcze, zarządcze i kontrolne w odniesieniu do wdrażania polityk Unii w obszarach kompetencji przekazanych jej traktatami.
- 134 W zakresie, w jakim Komisję można uważać, jak sama siebie określa, za główny „organ wykonawczy” nowego porządku prawnego prawa międzynarodowego ustanowionego przez Unię (w rozumieniu wyroku z dnia 5 lutego 1963 r., van Gend & Loos, 26/62, Rec, EU:C:1963:1), jej członkowie pełnią na zasadzie kolegiałości funkcje, które zgodnie z klasyczną teorią podziału władz należą do władzy wykonawczej.
- 135 W tym kontekście należy zauważyć, że zgodnie ze wspólnymi dla państw członkowskich tradycjami konstytucyjnymi osoby, którym powierzono takie stanowiska w krajowych władzach wykonawczych mogą zasadniczo być odwoływane w sposób dyskrejonalny przez szefa rządu albo przez organ, który je powołał. Należy w tym względzie przypomnieć oświadczenia samego skarżącego złożone na rozprawie, przytoczone w pkt 104 powyżej, dotyczące zwyczajów politycznych przyjętych na Malcie.
- 136 W drugiej kolejności, jeżeli chodzi o genezę i ratio legis art. 17 ust. 6 TUE, należy przypomnieć, że poza przypadkami normalnej wymiany lub śmierci, traktaty początkowo nie przewidywały żadnej możliwości pozbawienia członka Komisji mandatu, poza dobrowolną rezygnacją (art. 215 WE) lub zdymisjonowaniem przez Trybunał Sprawiedliwości, w szczególności w przypadku poważnego uchybienia (art. 216 WE).
- 137 Poza tymi szczególnymi okolicznościami, mogącymi stanowić podstawę postępowania zmierzającego do zdymisjonowania przez Trybunał, nie było zatem żadnej możliwości, aby Komisja jako organ kolegiałny lub jej przewodniczący, jako szef tego organu, doprowadzili do rezygnacji jednego z jej członków, w sytuacji gdy kontekst lub sytuacja polityczna w danym momencie zdawała się tego wymagać z uwagi na interes samej instytucji.
- 138 Jak zostało zauważone w pkt 135 powyżej, taki stan rzeczy nie był zgodny ze zwyczajami politycznymi przyjętymi tradycyjnie przez krajowe organy wykonawcze.
- 139 Jak podkreśliła Komisja w toku niniejszego postępowania, taki stan rzeczy doprowadził zresztą do dymisji en bloc Komisji pod przewodnictwem Jacques’a Santera w dniu 15 marca 1999 r. w następstwie odmowy złożenia rezygnacji przez dwóch jej członków oraz w kontekście zagrożenia głosowaniem przez Parlament nad wotum nieufności dla Komisji, jako organu kolegiałnego.
- 140 Aby zapobiec powtarzaniu się takich przypadków zbiorowej dymisji, mogącym zaszkodzić prawidłowemu funkcjonowaniu instytucji wspólnotowych lub podważyć ich prestiż polityczny, autorzy traktatu nicejskiego podpisanego w dniu 26 lutego 2001 r. przyznali zatem przewodniczącemu Komisji dyskrejonalne uprawnienie do żądania, przy poparciu większości kolegium, rezygnacji członka Komisji. Artykuł 217 ust. 4 WE w wersji zmienionej traktatem nicejskim stanowi zatem, że „[c]złonek Komisji składa rezygnację, jeżeli przewodniczący, po uzyskaniu zgody kolegium, tego zażąda”.

- 141 Autorzy traktatu lizbońskiego, podpisanego w dniu 13 grudnia 2007 r. wzmocnili to uprawnienie przewodniczącego Komisji przyznając mu dyskrecjonalne prawo do żądania rezygnacji członka Komisji, w myśl art. 17 ust. 6 TUE, już bez konieczności dysponowania w tym celu uprzednią zgodą większości kolegium.
- 142 Jak pokazuje geneza i ratio legis tego postanowienia, dotyczy ono szczególnie sytuacji, gdy członek Komisji odmawia dobrowolnej rezygnacji w okolicznościach, w których przewodniczący Komisji utracił do niego zaufanie oraz uważa, że pozostawienie go na stanowisku groziłoby prestiżowi, a nawet politycznemu przetrwaniu instytucji.
- 143 Postawa przewodniczącego Barrosa, który od początku spotkania w dniu 16 października 2012 r. dawał skarżącemu wybór pomiędzy dobrowolną rezygnacją a rezygnacją „wymuszoną” żądaniem w rozumieniu art. 17 ust. 6 TUE, wpisuje się dokładnie w tę genezę, respektując w pełni wspomnianą ratio legis. Wyrazem tej postawy było w szczególności przygotowanie dwóch projektów komunikatów prasowych, z których każdy odpowiadał jednej z opisanych możliwości (zob. pkt 92 powyżej).
- 144 Ponadto, jak wynika z ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd, na wczesnym etapie spotkania w dniu 16 października 2012 r. przewodniczący Barroso, wobec niezłożenia przez skarżącego pełnych i satysfakcjonujących wyjaśnień w odpowiedzi na wnioski OLAF-u, postanowił o odejściu skarżącego z Komisji i był gotów skorzystać w tym celu w razie potrzeby z uprawnienia do zażądania jego rezygnacji przysługującego mu na podstawie art. 17 ust. 6 TUE. Jednocześnie przewodniczący Barroso był skłonny, w interesie samego skarżącego, wyświadczyć mu, jak sam to rozumiał „przysługę polityczną” poprzez umożliwienie złożenia dobrowolnej rezygnacji, bez formalnego żądania na podstawie art. 17 ust. 6 TUE.
- 145 Przewodniczący Barroso zasugerował więc skarżącemu, aby złożył dobrowolną rezygnację, dając jednocześnie bardzo wyraźnie do zrozumienia, że jeżeli skarżący nie uczyni tego, on wystąpi z żądaniem na podstawie art. 17 ust. 6 TUE. Przewodniczący Barroso przesłuchiwany w charakterze świadka potwierdził, że jeżeli skarżący nie zrezygnowałby dobrowolnie, on „z pewnością” zażądałby tego na podstawie art. 17 ust. 6 TUE. Znaczenie pozostawionego skarżącemu wyboru było zresztą subiektywnie odbierane przez niego samego następująco: „mam prawo pana zwolnić, ale może pan zrezygnować”.
- 146 W tym kontekście okoliczność, że przewodniczący Barroso powtarzał skarżącemu z coraz większym naciskiem, widząc jego rezerwę i wahanie, że byłoby bardziej stosowne, gdyby ustąpił z własnej woli, niż gdyby miał być o to poproszony, nie wystarczy aby dowieść istnienia domniemanej zaskarżonej decyzji. Bowiem dokąd żądanie rezygnacji na podstawie art. 17 ust. 6 TUE nie zostało wyraźnie sformułowane, ze słów przewodniczącego Barrosa, jakkolwiek mogły one być wypowiedzane z naciskiem, nie wynikało żadne takie żądanie, które wywierałoby skutki prawne naruszające interesy skarżącego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej.
- 147 Jeżeli chodzi o powołany przez skarżącego argument, jakoby przewodniczący Barroso wywierał „presję” i jakoby wywierając tę „presję” korzystał z uprawnień przysługujących mu na podstawie art. 17 ust. 6 TUE, Sąd uznaje go za bezpodstawny, ponieważ sama wzmianka o możliwości skorzystania z uprawnienia nie może być utożsamiana z rzeczywistym skorzystaniem z tego uprawnienia. Komisja słusznie zauważa w tym względzie, że chociaż nie było wielkiej różnicy, jeżeli chodzi o końcowy rezultat, pomiędzy dwiema opcjami przedstawionymi skarżącemu, istniała znacząca różnica pod względem politycznym, a przede wszystkim prawnym pomiędzy jednostronną rezygnacją w wyniku własnego wyboru a rezygnacją w następstwie żądania wystosowanego na podstawie art. 17 ust. 6 TUE, zatem mającą cechy odwołania. Wobec tej alternatywy skarżący postanowił więc, przynajmniej początkowo, skorzystać z zaoferowanej możliwości dobrowolnej rezygnacji, co dawało mu tę korzyść, że nie byłby publicznie postrzegany jako ten, który został do tego zmuszony poprzez żądanie przewodniczącego Barrosa.

- 148 W tym kontekście Sąd uznał za niewiarygodny zarzut skarżącego, jakoby nie dostrzegął on różnicy pomiędzy dwiema częściami zaproponowanej mu alternatywy. Przeciwnie, dla skarżącego jako doświadczonego polityka musiało być oczywiste, że jest duża różnica pomiędzy dobrowolną rezygnacją a rezygnacją wymuszoną na podstawie oficjalnej, wiążącej procedury.
- 149 Powyższe ustalenia faktyczne i prawne są potwierdzone przez odrębne notatki naniesione przez skarżącego na projekcie pisma zawierającego rezygnację, które otrzymał do rąk własnych od L. Romera Requeny po spotkaniu w dniu 16 października 2012 r., ale którego nie podpisał (zob. pkt 119 powyżej). Sąd stoi w tym względzie na stanowisku, że skarżący jest niewiarygodny, gdy w swoich zeznaniach twierdzi, iż nie podpisał wspomnianego projektu pisma zawierającego rezygnację, ponieważ projekt ten zakładał dobrowolny charakter jego rezygnacji. Odrębne skreślenia naniesione przez skarżącego na tym piśmie nie dotyczą bowiem samego faktu rezygnacji, ani nawet nacisku na jej dobrowolny charakter, lecz szczegółów, które mają w tym kontekście mniejsze znaczenie. Sąd uważa, że rozsądnie jest założyć, iż gdyby nieporozumienie było większe i dotyczyło samego faktu i istotnych warunków rezygnacji, skarżący nie poprzestałby na własnoręcznym naniesieniu pomniejszych zmian w tym projekcie, ale bądź po prostu odrzuciłby go odmawiając poprawek, bądź skreśliłby najważniejsze sformułowania.
- 150 Powyższe ustalenia znajdują dodatkowe potwierdzenie w oświadczeniu złożonym przez maltańskiego premiera L. Gonziego przed maltańskim parlamentem w dniu 16 października 2012 r. po rozmowie telefonicznej ze skarżącym (zob. pkt 17 powyżej).
- 151 Wreszcie, ustalenia te znajdują potwierdzenie w słowach skarżącego wypowiedzianych w trakcie wywiadu radiowego wieczorem w dniu 16 października 2012 r. (zob. pkt 18 powyżej). Sąd zwraca w szczególności uwagę, że skarżący odmówił dziennikarzowi jednoznacznej odpowiedzi, gdy ten sugerował, iż przewodniczący Barroso zmusił skarżącego do rezygnacji.
- 152 Z powyższych rozważań wynika, że skarżący złożył rezygnację w sposób dobrowolny oraz że nie była ona przedmiotem żądania przewodniczącego Barrosa w rozumieniu art. 17 ust. 6 TUE.
- 153 Skoro istnienie takiego żądania, które stanowi akt zaskarżony niniejszą skargą, nie zostało dowiedzione, skargę, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 67 powyżej, należy odrzucić jako niedopuszczalną.
- 154 Skarżący podnosi jeszcze tytułem posiłkowym, że gdyby zostało stwierdzone, iż złożył on rezygnację, należałoby również stwierdzić, że została ona uzyskana przy pomocy groźby zwolnienia, a więc pod niemożliwą do zniesienia presją, co uprawniałoby do stwierdzenia, że jego zgoda była obarczona wadą. W trakcie spotkania w dniu 16 października 2012 r. przewodniczący Barroso nieustannie podkreślał bowiem fakt, że ma prawo odwołać skarżącego i wielokrotnie używał słowa „zwolnienie” lub „odwołanie” (w języku angielskim „dismissal”). W rzeczywistości skarżący nie miał innego wyboru niż zastosować się do żądania wydanego przez przewodniczącego Barrosa. Tego rodzaju wada oświadczenia woli powoduje, że jego rezygnacja jest nieważna.
- 155 Nie można zasadniczo podnosić tego rodzaju argumentacji na poparcie niniejszej skargi o stwierdzenie nieważności, która nie jest skierowana ani przeciwko własnej decyzji skarżącego o rezygnacji, której to decyzji nie można zresztą przypisać Komisji, ani przeciwko żadnemu innemu aktowi Komisji, mającemu cechy aktu, z którego wynikała szkoda.
- 156 W każdym razie, gdyby nawet założyć, że dopuszczalne jest kwestionowanie przez skarżącego w ramach niniejszej sprawy zgodności z prawem jego rezygnacji na tej podstawie, iż była ona obarczona wadą oświadczenia woli, Sąd stoi na stanowisku, że istnienie takiej wady nie zostało udowodnione.

- 157 W tym kontekście, rozpatrując wygaśnięcie mandatu, który, jak zostało wyjaśnione w pkt 133 powyżej, ma zasadniczo polityczny charakter, Komisja słusznie podnosi, że stanowcze wyrażenie woli skorzystania w razie potrzeby z uprawnienia do żądania rezygnacji członka Komisji, przyznanego przez traktat UE na zasadzie dyskrecjonalności przewodniczącemu Komisji, nie może być uznane za bezprawną presję wpływającą na ważność lub dobrowolność złożonej przez skarżącego rezygnacji.
- 158 Zresztą skarżący, zważywszy na jego duże doświadczenie polityczne na szczeblu rządowym, w trakcie spotkania trwającego około półtorej godziny miał możliwość swobodnie odrzucić propozycję przewodniczącego Barrosa i sprawdzić, czy podejmie on wyzwanie i złoży mu oficjalne żądanie rezygnacji na podstawie art. 17 ust. 6 TUE. Skarżący mógł też w każdej chwili wyjść ze spotkania lub zażądać obecności na nim jednego lub kilku członków swojego gabinetu.
- 159 Z powyższych rozważań wynika, że niniejszą skargę o stwierdzenie nieważności należy odrzucić.

W przedmiocie roszczenia odszkodowawczego

- 160 Na poparcie swojego roszczenia odszkodowawczego skarżący podnosi, że naruszenia prawa zarzucane w ramach skargi o stwierdzenie nieważności stanowią istotne naruszenia normy prawnej, która przyznaje uprawnienia jednostkom.
- 161 Ponieważ Sąd w niniejszym wyroku stwierdził już, że istnienie kwestionowanych w ramach niniejszej skargi aktów Komisji nie zostało udowodnione, nie można tym samym stwierdzić popełnienia przez tę instytucję jakiegokolwiek naruszenia prawa, a tym bardziej istotnego naruszenia normy prawnej.
- 162 Jeżeli chodzi o zarzucaną w ramach skargi o stwierdzenie nieważności tytułem pomocniczym wadę oświadczenia woli (zob. pkt 154 powyżej), Sąd stwierdził powyżej, że wada taka nie została udowodniona.
- 163 Jak wynika z powyższego, zarzuty niezgodnego z prawem działania Komisji lub jej przewodniczącego nie zostały udowodnione w sposób wymagany przez prawo.
- 164 Roszczenie odszkodowawcze należy zatem oddalić jako bezzasadne, a tym samym całą skargę należy w części odrzucić, a w części oddalić.

W przedmiocie kosztów

- 165 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżący przegrał sprawę, należy zgodnie z żądaniem Komisji obciążyć go kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (trzecia izba w składzie powiększonym)

orzeka, co następuje:

- 1) **Skarga zostaje w części odrzucona, a w części oddalona.**
- 2) **John Dalli zostaje obciążony kosztami postępowania.**

Jaeger

Papasavvas

Forwood

Labucka

Bieliūnas

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 12 maja 2015 r.

Podpisy